

ШКОЛА СИСТЕМАТИЗАТОРА

Специфіка систематизації видань
у класі "82 Література. Літературознавство"*

Універсальна десяткова класифікація (УДК) дає змогу систематизувати художні видання так, як вони розміщені у фондах масових публічних бібліотек.

Певні бібліотеки всю художню літературу збирають в одному ряду й розміщують за алфавітом, а отже такому фонду відповідатиме індекс УДК 821(100).

Є фонди, розподілені на такі частини:

— Українська література (водночас на полицях є й російськомовні видання), тому рекомендуємо індекс 821(477) Література України;

— Російська література — 821(470);

— Зарубіжна — 821(477-87).

Література України, зі свого боку, розмежовується за періодами. Методична вказівка (МВ) дає змогу позначати їх за допомогою спеціальних визначників (СВ) 82'01/06 або загальних визначників (ЗВ) часу (Таблиця 1г). Як бачимо, знову є вибір, однак наголошуємо: *за якими ознаками прийняли рішення та розпочали індексувати, такого вибору маєте дотримуватися й надалі!* Попри те, що не буде одноманітності у побудові індексів серед різних типів бібліотек, кожен може зрозуміти, про що йдеться.

"Класична література України" та "Сучасна література України"

Варіант 1. 821(477) та 821(477)'06 відповідно.

Примітка: у другому випадку для логічної побудови індексу порушуємо правило четверте: "Під час індексування документів рекомендовано дотримуватися такої послідовності пошуку складових індексу", згідно з яким насамперед має присєднуватися СВ з апострофом, та використовуємо виняток щодо інтернаціоналізації (вставки) ЗВ місця після основного індексу. Прочитуємо головного редактора УДКК А. Славів: "Зверніть увагу, що рекомендовано уникати використання інтернаціоналізації в онлайн-серєдовиці, оскільки вона створює проблеми аналізу індексів УДК. Де б не застосовувався такий підхід, знаки мають зберігатися".

Варіант 2. 821(477)".../1917" та 821(477)"1917/..."

Примітка: Література поділена на два періоди: дореволюційна література України та радянська і сучасна література України разом.

Варіант 3. 821(477)".../19" та 821(477)"19/..."

Примітка: Література поділена на два періоди: література України до початку ХХ століття та література України після ХХ століття.

Якщо поділена на три періоди:

Дореволюційна література України — 821(477)".../1917"

Радянська література України — 821(477)"1917/1991"

Сучасна література України — 821(477)"1991/..."

Розглянемо приклади побудови індексів художньої літератури за кількома ознаками:

1. За мовною ознакою + жанр:

821.161.2-311.6 Українські історичні романи (написані лише українською мовою!)

821.161.1(477)-311.6 Історичні романи українських авторів російською мовою.

2. За ЗВ місця + жанр:

821(477)-311.6 Історичні романи України (незалежно від мови написання твору!)

821(477-87)-311.6 Історичні романи зарубіжних країн (перевага за аналогією до попередньої назви, однак ця назва задовга, хоча можна використати й "Зарубіжні історичні романи" (тоді виразніше!).

3. За жанром + ЗВ місця:

821-311.6(477) Історичні романи України

821-311.6(477-87) Зарубіжні історичні романи

Примітка: Якщо історичні романи зібрані в одному ряду в алфавітному порядку, то достатньо буде індексу УДК 821-311.6.

У першому випадку література збиратиметься за мовною ознакою, у другому — розташовуватиметься за художньою літературою країни (див. у кожному офіційному виданні "Організація систематичних каталогів та картотек"). Для реалізації принципу одноманітності варто дотримуватися порядку послідовності розташування індексів у каталозі, який є зворотним щодо порядку послідовності при визначенні індексу.

Для масових бібліотек, щоб уникнути плутанини й розбіжностей у фонді за ББК та при переведенні відкритих фондів на УДК (нагадуємо, що голова міжвідомчої Комісії з питань упровадження Універсальної десяткової класифікації (УДК) в Україні О. Сербін неодноразово зауважував про те, що "у згаданій Постанові йдеться не про рекласифікацію фондів, а про впровадження УДК. Кожна бібліотека сама повинна визначати свою роботу у цьому напрямі") потрібно проаналізувати фонди, виписавши поличні роздільники ББК та дібравши до них відповідні індекси УДК, які не порушуватимуть попередню побудову фондів.

Якщо розпочали індексувати українську літературу за мовною ознакою 821.161.2, а вона не підходить для книг, що є на полиці (мається на увазі російськомовні видання письменників України), то рекомендуємо дописати фасетами:

821.161.2

821(477)

та відповідно

821.161.1(477)

821(477)

Отже, не важливо, якою мовою написано твір, під індексом **821(477)** зберуться різномовні книги Шолом-Алейхема, А. Кокотюхи, Ю. Ссаулова та інших.

(Далі буде)

*Валентина Муравйова,
завідувач відділу класифікаційних систем
Книжкової палати України*

* Продовження. Початок див.: Вісник Книжкової палати. — 2018. — № 10. — С. 30—31.